

■ **Annus Józseffel régóta ismerjük egymást, a legfontosabb beszélgetéseink akkor voltak, amikor együtt utaztunk a parlamenti ülésekre. Sose mertem egyenesben megkérdezni, hogy érzed magad most. A Tiszatájat, aminek főszerkesztője voltál, és téged is betiltottak egy időben. A volt MSZMP utódpártjának képviselőségét vállaltad. Hogy élted meg a lap felüggesztését, hogy érzed most magad?**

– Irodalmár barátaim is gyakran kérdezik, ha már a politika területére tévedtem, miért éppen a szocialistáknál, az „utódpártnál” vállaltam képviselőiséget. Azt szoktam mondani, én nem úgy lettem baloldali, hogy valaki azt kérte: lépjek be a KISZ-be. Bár történt rá felszólítás, ami akkor, '57-ben háborzongató volt, de lepörgött rólam. Én a magam sorsa révén lettem baloldali. Cselédgyerekként születtem. Ministrálni jártam, a tanítóképzőben két hangszert tanultam. Maroslelén a parókiaán jutottam zongorához, cserébe a templomban orgonáltam. Olvasmányélményeim innen datálódnak, ugyanis a népi frók műveihez itt jutottam hozzá, Horpácsi Ignác plébános révén. A Robinson után közvetlenül Veres Pétert, Sinka Istvánt olvashattam. Az akkori szóhasználatból élve, klerikális kapcsolataimnak köszönhetem, hogy baloldali lettem.

■ **Térjünk vissza a Tiszatájra! Akkor, hogy élted meg a betiltást, a lap bezárását? Hogy érzed magad, hogy azokkal ülsz együtt, akik a bezárásért is felelőségre vonhatóak?**

– Hál' Istennek, azokkal nem – jegyezte meg Annus József. – Utólag kiderült, hogy a rendszer utolsó koncepció perének szenvedő alanyai voltunk. Ezt a Sajtóházban, a fegyelmi tárgyaláson is elmondtam. Az akkori legfőbb főnök, aki ezen részt vett, kikérte magának a minősítést. A bomló pártállamról olyan belső csatározások folytak – Pozsgay, kontra Berecz – , hogy valakinek már adni kellett egy pontot. Ez bennünket talált el, nem azt, akinek szánták. A rendszer legitimítását kérdőjelezte meg az 1986 nyarán megjelent Nagy Gáspár-vers. Ez egy utólag előrangotott ürügy volt, mert valójában a bezúzott számban megjelent

Kampányhólabda

Politikai interjúsorozatunk első írásában főszerkesztőnk faggatta az MDF képviselőjét, Bratinka Józsefet, aki ezúttal a kérdező, a riporter szerepét vállalta magára. Beszélgetőpartnerként Annus Józsefet, MSZP-s honatyát választotta. Kézfogásuk jelzi, ha a parlamentben a szocialisták kellemetlenkednek is a kormányzó párttal, azért harag nincs. A kampányhólabdát Annus József Ványai Évának, szegedi alpolgármesternek dobja majd tovább.

Mire volt kíváncsi Bratinka képviselő úr? Az alábbi interjúból megtudhatják.

Fotó: Nagy László

■ Parlamenti hangoskodás után a szerkesztői szoba csöndje

Nekem már fáj az utazás, de...

Bratinka József interjúja Annus Józseffel

egy éles Pozsgay-interjú. Természetesen nagyon fájdalmasan érintett az eljárás. Ugyanakkor a múzeumnál eltöltött két esztendő – jórészt Trogmayer Ottónak köszönhetően – frói csúcspontját jelentette életemnek. Idézőjelben, hálával tartozom azoknak, akik ezt a drasztikus lépést megtették.

Amatőr politikusi pályafutásom '89-ben kezdődött, amikor megválasztottak kongresszusi küldöttné. Nagyon lelkesen vettem rajta részt, mert tudtam, hogy valaminek vége van és új kezdődik. Hogy miért maradtam a bal oldalon? Úgy láttam, hogy a szocializmus által lebitangolt baloldaliság évtizedekre kiiktatódhat a magyar politikából. Ezt európai értelemben nem tartottam volna jónak. Sőt, indítatásom okán az is megtörténhetett volna, ha a Magyar Néppárt, a Parasztpárt eséllyel indul négy éve a választáson, akkor én ott kötök ki.

■ **Együtt ülsz Horn Gyulával. Emberként hogy éled ezt meg?**

– Horn Gyuláról talán másoknál autentikusabban tudok nyilatkozni. Cölöpök című könyvének felelős szerkesztője voltam. Ha egy ember életét mérlegre kell tenni, akkor nagy valószínűséggel a magyar nép

többségét hasznolt abból, hogy külügyminiter – még hozzá nagyon határozott – volt például a dél-koreai kapcsolatfelvétel idején, az NDK-s menekültek kiengedésekor, mint amit rovására írnak: a Petőfi-hidat két éjszaka védte pufajkáként. Egyébként neki van egy nemzetőr igazolványa is Király Béla aláírással, csak ezt nem szokták olyan előszerezzel emlegetni. Az emberek emlékezete furcsa. Példa rá a szegedi sortűz is. Elég vén vagyok már, ott voltam. Olyan nyilatkozatot is olvastam egy szemtanútól, hogy azon legfeljebb mosolyogni lehet.

■ **Szerinted, azért kell-e ezekről a dolgokról beszélnünk és megnevezni a bűnösöket?**

– Föltétlen. Borzasztóak az áldozatok. De ennyi idő után ez már történelmi kérdés. Nem hiszem, hogy azzal lehetne megbékélést elérni, hogy újra és újra elővesszük, előbányászunk a témát. Ha tudjuk valakiről, hogy ő lövett, büntessük meg. Ha viszont nincs konkrét felelős, akkor ne keltssünk gyűlöletet azzal, hogy fantomokat emlegetünk.

■ **Az összes környező, egykori kommunista országban kisajátítottak bizonyos nemzeti hagyományokat.**

nagy része volt az Arany János levelezését tartalmazó kötetek kimunkálásában, a Jókai kritikái kiadás kötetének gondozásában, egyes Jókai-regények keletkezés-történetének megírásában.

Az 1945-ös igazolási eljárás iratainak ismeretében a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Tanácsa 1991. január 23-i ülésén határozatban mondta ki, hogy Sándor István eltávolítása a főiskoláról megalapozatlan volt, és őt a Pro Iuventute kitüntetés legmagasabb fokozatának, a Juhász Gyula emléklap keltetnek adományozásával tisztelte meg. Továbbá javasolta, hogy több évtizedes kimagasló tudományos munkássága elismerésül kapja vissza főiskolai tanári címét. Ez a jóváteétel a minisztérium részéről meg is történt.

Sándor István temetése 1994. január 24-én 14 óra 45 perckor lesz Budapesten, a Farkasréti temető felső, Hóvirág utcai ravatalozójából, ahol végső búcsút vesz tőle a főiskola küldöttsége is, mindazok, akik őrzik szívükben felejthetetlen emlékét.

Csillik László

Nekünk föl kell tárnunk mindazt, amit Rákosiék elvettek. Te ezt hogyan látod?

– Ez igaz lehet, de én a Németh László-i józanság talajára szeretném magunkat visszarángatni. A magyarság ebben a térségben egy idegen test, valójában társtalan. De körül vagyunk véve tejesztvéllel. Olyan népekkel, amelyekkel együtt nőttünk néppé. Kötelességünk velük szót érteni, erre soha jobb alkalomunk nem volt, mint ma. Persze, ki kell börtölnünk némely fölfokozott nacionalizmus túlélését. Abban bízom, amit Illyés egy esszéjében nálunk, a Tiszatájban közölt, hogy lassan-lassan udvariatság lesz nem elfogadni baráti jobbkormányt. Ráadásul alulról fölfelé nyújtott kézzel van szó. Nem lehet azzal a büntudattal élnünk, hogy mi és csak mi vagyunk a bűnös nép. Ha egyenrangú felekként tárgyalunk egymással, akkor semmiféle kisebbségi érzésünk nem lehet. Ugyanakkor fölényünk sem. Illyés azt mondta, hogy ezt az országot gyarapítani már soha nem lesz erőnk, de legyen megőrizni!

■ **Ezek a gondolatok az enyémekkel is egybecsengenek. Tanárok vagyunk**

mind a ketten. A szerkesztői szobában ültél, dolgoztál. Hogy éled meg: az íróasztal mögül politikusként olyan világba lépsz, ahol a csöndes hangot nem nagyon hallják meg?

– Ez a legnagyobb dilemmám, most rátapintottál. Ennek gyógyszere a csütyörög és a péntek, amikor itthon lehetek és bemegyek a szerkesztőségbe, haza viszem éjszakára az olvasandó kéziratokat. Felüldülés a parlamenti hangoskodás, nyelvi sivárságok elviselése után.

■ **És mi miatt tudsz felülni hétfőnként a vontra, hogy két-három napot ott ülj az országgyűlésben, végezd a képviselői munkád? Mi visz föl?**

– Ugyan az, ami téged. Az ember érzi, hogy itt az aktív cselekvésre is szükség van – mondta Annus József író, képviselő. – Sorsdöntő éveket élünk. Sokszor felmerül, hogy frók, költők, más kapa-kaszakerülők mit keresnek a népképviselőben. Inkább a profi politikusoknak kéne csinálni. De hol vannak ma Magyarországon profi politikusok? Amatőrök vagyunk, most tanuljuk a szakmát.

■ **A ciklus vége felé közeledünk. Hogyan értékeled a**

te „utazásaidat”? Mik a terveid?

– Bálint Tibor, egyik legkiválóbb magyar prózaíró írt egy novelláskötetet, amelynek az a címe: Nekem már fáj az utazás. Nekem már fáj az utazás, de lehet, hogy olyan helyzet áll elő tavasszal, ha fáj, ha nem, nekem vállalni kell továbbra is. Most attól jött meg a kedvem, az étvágyam, hogy reményeim szerint a parlament összetétele egy klasszissal jobb lesz. A nép is belejött a választásba. Tudja, hogy kiket nem akar odaküldeni. Munkára képesebb és szakszerűbb parlament fog összeállni.

■ **Változott-e a baráti köröd?**

– Ez egy furcsa kérdés. A legfájdalmasabban az értelmiség rendkívüli megosztottságát élem meg. Olyanok kerülnek egymást, kerülnek szembe, akik korábban egy brancshoz tartoztak. Bfró Zoltánnal most beszélgettem egy jót, főleg meggettük a régi nagy népi hurált, amelyek az Ádám sörözőben jött össze rendszeresen. Für Lajos, Csóóri Sándor, Utassy József és mások. Hová került ez a társaság? Elrévedeztünk. Mennyire egyet akartunk és akarunk ma is. Ez a demokrácia nyomorúsága és gyönyörűsége. Nem? Lassan kinőjük ezt a buta pártoskodást. Ez volt az elején és most megint kezdődik a parlamentben, hogy nem köszönnek azok, akik nem egy pártban vannak.

■ **Utolsó kérdésem, van-e olyan, amit szeretnél még magadról elmondani?**

– Egy régi mondás, az ember harminc fölött felelős az arcáért. Ha valamiért nem haragszom magamra, az az, hogy azon a bizonyos damaszkuszi úton én nem forogtam. Önmagamhoz képest.

■ **Köszönöm a beszélgetést. És még egy tisztem van, megkérdezni, kit választasz ebben a rovatban interjú-alanyként?**

– Ványai Évát. Nem csak azért mert igen csinos hölgy, hanem azért is, mert a szegedi kultúra alpolgármestere. Féja Géza szerint a magyar kultúra a vidéki városokban tud megújulni. Szegedről, Kolozsvárról. Én hiszek benne, hogy a kultúra nem centralizálható. Kíváncsi lennék arra, hogy Éva a tapasztalatai alapján mit tud mondani.

A beszélgetést lejegyezte:
V. Fekete Sándor

Sándor István halálára

Olyan szociális érzékenységgű embertől búcsúzunk, aki a harmincas években mezőkövesdi gimnáziumi tanári működése alatt felfigyelt a földtelen summás munkások nehéz helyzetére. Aki Mezőkövesddel, a „roppant nagyságú faluval” több nagy tanulmányban foglalkozott, amely az első szociográfiai frások közé tartoznak hazánkban.

Búcsúzunk attól a kitűnő irodalomtörténészről, aki 1936-tól 1946-ig volt a Szegedi Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola rendes tanára a magyar irodalomtörténeti tanszék vezetőjeként.

Búcsúzunk a nagy hatású pedagógustól, aki munkásságában a „népért élő értelmiség” eszméjét tűzte ki tanítványai elé.

Búcsúzunk a bátor embertől, aki háborús viszonyok között a főiskola Sopronba szállított értékeinek külföldre vitelét megakadályozta és megővta.

Búcsúzunk a meghurcolt embertől, akit 1945. szeptember 25-én a szegedi Egyetemi

A Juhász Gyula Tanárképző Főiskola tanár-utód oktatói, barátai és hajdani tanítványai megrendülten fogadták a hírt, hogy dr. Sándor István 1994. január 6-án, 87. életévében elhunyt Budapesten.

és Főiskolai Igazoló Bizottság a városunkban lezajlott első koncepció perének egyikében eltávolított főiskolai katedrjáról, hogy tanítással, az ifjúság nevelésével ne foglalkozhassék.

Búcsúzunk a kiváló néprajzkutatótól, aki a Nemzeti Múzeum néprajzi osztályán munkálkodva jelentős tanulmányokban foglalkozott a mesemondás dramaturgiájával, a magyar anekdota történetével, teljes kötetet szentelve Xantus Jánosnak s a magyar néprajzi muzeológia kialakulásával, továbbá a néprajztudomány bibliográfiájának.

Búcsúzunk az igen alapos, pontos bibliográfustól, akinek

Romantika három felvonásban

Az első előadás szépen kibontotta a Schubert-szimfónia hangulati gazdagságát, kiváltóképp azt a harmóniai színlátást sikerült érzékletesen visszaadni, amely a formaelemek, a hézagok, laza szerkezet köré jellegzetes schuberti világot teremt. A melódiaik szépen érvényesültek, a két tétel illúziókeltő ötletei kifejezően, jól kifejtve jelentek meg, s a darab romantikus hangulatai, bár néhol közel kerültek egy bizonyos impresszionisztikus elvontsághoz, soha nem veszték el benne.

A romantikus zenei kifejezés egészen más oldalát tette izgalmassá Maczák János a Weber-klarinétverseny előadásában. Klarinétja teljes „egyéniségét” kinyitotta, remek akkordmenetei, gazdag színskálája, és szépen alkalmazott hangulatfestő ereje mellett a darab egy-egy énekszerű komponált szólómenetében a hallgató úgy érezte, már-már a

Három romantikus mű – Schubert h-moll befejezetlen szimfóniája, Weber f-moll klarinétversenye és Csajkovszkij IV. szimfóniája – szerepelt a Szegedi Szimfonikus Zenekar hétfői esti filharmoniai koncertműsorán. Vezényelt: Acél Ervin; az est szólistája Maczák János klarinétművész volt.

jellembrázoláshoz jutott, nagyon közel ahhoz a hatáshoz, amelyet csak emberi énekhang képes zenekari kíséret mellett érvényesíteni. Néhol meg (mint a zenekari kürtökkel felbresztett szép összhangzás) a klarinét simuló, engedelmes érzelmessége táruult fel, s ilyenkor a hangszer karaktere szépen feloldódott a zenekari hangzásban. Maczák János stílusművészi képességeit is

dicséri, hogy a weberi zene itt-ott „túlhatásos” virtuóz eszközzeit nem technikai figurákkal hangsúlyozta, hanem ötletes, eleven hangszín-gazdagsággal. Ugyanakkor a zenekar és a szólóhangszer szerepváltásait szépen lehetett követni, a zenekar összeszedett volt, Acél Ervin dirigensi munkája szépen kibontotta azt, ami a darabban formailag érdekes lehetett.

Acél Ervin (aki amúgy mindhárom darabot „fejből” vezényelte), a harmadik darabban még szélesebbre tárta a szimfonikus zenélés kapuját. Csajkovszkij IV. szimfóniájából hangbőség, érzelmi gazdagság, romantikus nagyarányúság áradt. Karmesteri vezetése kifogástalan volt. Mellőzte a manírokat s a túlfokozó gesztusokat, tempóival élvezhető arányt keresett és talált a darab drámaian tragikus és felemelően életgazdag világában.

Panek Sándor